

Brazilų fotografas Brunas Alencastras: viskas, kas mums liko iš buvusio pasaulio – tik keli lango dydžio kvadratiniai metrai

„Camera obscura“ – fotoaparato protėvis, pradžioje naudotas pačiais įvairiausiais tikslais: saulės užtemimų žiūrėjimui, kaip pagalba tapytojams ieškant tikresnio ir dvimačio pasaulio vaizdavimo, kol galiausiai įkvėpė pačios pirmosios fotografijos istorijoje atsiradimą. Brazilų fotografas Brunas Alencastras remdamasis šiuo principu karantino metu sukūrė fotografijų seriją iš buto, kuriame gyvena Rio de Žaneire, 4-ojo aukšto lango. Iš ten jis nuvyko ir aplankė dar 12 Brazilijos fotografų namus, kurie sutiko paversti savo gyvenamąsias vietas didelio formato obscura kameromis, ir užfiksavo jų būtį pandemijos metu. Viso to rezultatas – nuotraukų esė „obs-cu-ra“, kuriai būdinga tamsi ir mįslinga atmosfera, tokia pat kaip neišvengiama, miglota ateitis, apie kurią dar niekas nieko nežino. Nors kurdamas šį darbą menininkas sako neišsivaizdavęs sulauksiantis tarptautinio atgarsio, jį pristatęs į 17-ojo fotomeno festivalio KAUNAS PHOTO konkursą tema „Periferinės vizijos“ pateko į finalininkų dešimtuką. Fotografijų seriją „obs-cu-ra“ festivalis rodo lauko parodoje Kauno Čechėnijos aikštėje iki spalio 31 d.

Šiai parodai atstovaujanti KAUNAS PHOTO 2020 ambasadorė, kultūros žurnalistė Kotryna Lingienė teigia, kad per pasaulį nusiridenus karantino bangai išgirdo pačių įvairiausių išeičių iš situacijos, ne vieną jų ir išbandė: „Nuo repeticijų ir susitikimų internetu iki mankštų ar filmų peržiūrų – irgi internetu, bet lyg drauge. Bet iki pažinties su Bruno Alencastro projektu nė nenutuokiau, ką reikėtų įlipti į savo

kasdienio darbo įrankio ar instrumento vidų.“ Pasak K. Lingienės, „netikėtas jo priėjimas prie, atrodo, jau tiek kartų matytos ir girdėtos „camera obscura“ koncepcijos žavi keleriopai. Tai ir menininko nepasidavimas priverstiniam užsidarymui namuose, ir gebėjimas iš naujo pažvelgti į savo profesiją, kitaip tariant, nenuleisti rankų, ir kolegų angažavimas visiems nelengvu metu“.

Šiuometinėje programoje festivalis KAUNAS PHOTO ne tik kviečia pažiūrėti šio menininko „camera obscura“ principu sukurtų darbų, bet ir dovanoja galimybę publikai plačiau susipažinti ir išmokti šios antikinės technikos. Šį trečiadienį, spalio 7 d. nuo 17.30 val., parodos „obs-cu-ra“ kaimynystėje esančiame Kauno Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos Parko padalinyje (P. Lukšio g. 60, Kaunas), festivalio organizatoriai kviečia į nemokamą ir visiems atvirą edukacijos ir projekcijų vakarą [„Jūsų kambarys kaip fotoaparatas. Kaip tai padaryti?“](#). Renginio programoje – Bruno Alencastro (Brazilija) „obs-cu-ra“ ir Dariaus Kuzmicko (Lietuva/JAV) „Camera obscura. Savanoriai“ fotografijų projekcijos bei edukacinis užsiėmimas su fotomenininku Bruno Alencastro ir festivalio KAUNAS PHOTO meno vadovu Mindaugu Kavaliausku, kurio metu bus galima išmokti namuose pasidaryti kambario dydžio „fotoaparata“ – camera obscura. Negalėdamas atvykti į Lietuvą dėl pasaulyje besitęsiančios pandemijos, brazilų fotografas specialiai festivaliui KAUNAS PHOTO paruošė edukacinį įrašą.

Bruno Alencastro paroda „obs-cu-ra“ Čečėnijos aikštėje © Karolėna Krinickaitė | KAARA Fotografia

Su fotomenininku Bruno Alencastro kalbasi Daiva Juonytė.

Jūsų nuotraukų esė „obs-cu-ra“ yra paskendusė mįslingoje atmosferoje, tokioje kaip kol kas dar neiššifruojama ateitis. Kaip gimė šis projektas?

Kaip tyrėją, mane visada domino visas šis eksperimentiškumas ir naujovės, ateinančios per techninio įvaizdžio kūrimo istoriją. Visų pirma, camera obscura, kaip optinio prietaiso, naudojimas visada žadino mano smalsumą. Būtent tuo metu, kai aš, kaip ir daugelis mūsų, buvau įstrigęs namuose, sėdėjau tamsiame kambaryje ir žvelgiau į savo buto sienas, man kilo mintis dar kartą peržiūrėti šią techniką. Padariau pirmąjį bandymą ir mane sužavėjo rezultatas: vaizdas, mūsų namuose projektuojantis pasaulį aukštyn kojomis ir daug pasakantis apie dabartinį laiką.

Langas yra gana dažnai pasikartojantis meno istorijos motyvas.

Langas į pasaulį – kiek kartų girdėjome šią frazę? Karantino metu daugeliui iš mūsų langas tapo ne tik simboliniu, bet ir tiesioginiu ryšiu su pasauliu. Kaip per šį laiką pasikeitė jūsų požiūris į langą?

Gyvename laikotarpiu, kuris verčia pažvelgti į praeitį, ieškant atsakymų, praversiančių ateityje. Tai pasakytina ne tik apie visas kitas sveikatos krizes, bet ir politinę, socialinę, mokslinę, technologinę ir meninę sritis. Langas visada buvo pasikartojantis kelių dailininkų kūrybos motyvas per visą meno istoriją. Langas kaip rėmas ir kraštas, galintis tuo pačiu metu parodyti uždarumą ir laisvę.

Projektuodamas išorinį pasaulį pro savo svetainės langą ir pamatęs į savo namą įsiveržusį pilką pastatų betoną ir tik šiek tiek medžių žalumos, pasijutau dūstantis. Net gyvenant Kopakabanoje, vos dvi gatvės nuo paplūdimio, tą karantino akimirką viskas, kas man buvo likę, tai buvo šaltis ir įkalintas horizontas. Manau, kad mes visi buvome pakviesti apmąstyti padarytus pasirinkimus, atvedusius mus į šią tašką, kuriame šiandien gyvename. Tai, kas mums liko iš to pasaulio, buvo tik keli lango dydžio kvadratiniai metrai.

Su kokiomis žmonių emocijomis karantino laikotarpiu teko susidurti? Kaip tuo metu jautėtės pats?

Aš išgyvenau ir jaučiau skirtingas fazes. Iš pradžių nesaugumas, paskui baimė... ir netrukus po to kilo pyktis dėl gyvenimo šalyje, valdomoje neatsakingo prezidento, kurio pozicija buvo bandymas ignoruoti ir sumažinti viruso riziką. Šiandien iš esmės jis yra atsakingas už Brazilijoje vykstantį tikrą genocidą.

„obs-cu-ra“ taip pat buvo būdas palaikyti savo psichinę sveikatą ir ryšį su žmonėmis, net jei kiekvienas jų buvo savo namuose. Per vaizdo skambučius ir tiesiogines žinutes susipažinau su naujais kūrėjais ir, dalyvaujant naujiems nariams iš viso pasaulio, išplėčiau savo fotografinę esė. Tą

pačią dieną pasikalbėjau ir su fotografu iš Urugvajaus, ir iš Pietų Afrikos. Tai visada buvo pagrindinis mano fotografijos tikslas: pažinti ir užmegzti ryšius su žmonėmis. „obs-cu-ra“ buvo vienintelis vaistas nuo izoliacijos.

© Bruno Alencastro

Sukūrėte fotografijų seriją iš buto, kuriame gyvenate Kopakabanos kaimynystėje, Rio de Žaneire, 4-ojo aukšto lango. Iš ten nuvykote ir aplankėte dar 12 Brazilijos fotografų namus, kurie sutiko paversti savo gyvenamąsias vietas didelio formato obscura kameromis, ir užfiksavote jų būtį pandemijos metu. Kaip tie žmonės reagavo į šią idėją?

Pirmąją fotografinės esė nuotrauką padariau čia, savo namuose, ir rezultatas mane sužavėjo. Kadangi buvo neįmanoma tęsti šio darbo vien dėl socialinės izoliacijos, nusprendžiau pakviesti kitus fotografus taip pat paversti savo namus milžiniškomis kameromis ir dokumentuoti gyvenimą pandemijos metu. Ieškojau žmonių, kurie galėtų papasakoti įvairiausiai iš šios socialinės izoliacijos kylančius aspektus: vienišas

gimtadienis, šeima, laisvė gyventi kaime, atidėta santuoka, pomėgiai kaip proto viltis, dvasingumas ir kt.

Mano pirminė idėja buvo sugebėti įtikinti dar bent šešis žmones ir atvykti į kuklią vos 6 ar 7 fotografų fotosesiją. Mano nuostabai, visi žmonės, kurių ieškojau, sutiko dalyvauti ir sulaukiau dvigubai daugiau dalyvių. Bandymą pavyko pradėti turint jau 13 nuotraukų. Dėka projekto įgyto atgarsio (jis jau buvo išleistas daugiau nei 14 šalių), žmonės iš įvairių pasaulio kampelių pradėjo manęs ieškoti. Todėl atidariau atvirą kvietimą visiems, norintiems bendradarbiauti.

Šiuo metu darbe dalyvauja 84 fotografai iš 21 šalies.

Kas buvo sunkiausia?

Didžiausias iššūkis buvo plėtoti ir patobulinti camera obscura techniką šiandien, vidury pandemijos. Net jei tai labai elementarus įrenginys (reikia tiesiog izoliuoti aplinką nuo šviesos ir leisti jai patekti pro mažą skylę), daugeliui dalyvių buvo sunku surasti reikiamų priemonių savo namuose milžiniškam fotoaparatu pastatyti, kartu su medžiagomis, galinčiomis izoliuoti visą šviesą ir bet kokią jos įvestį. Projektas buvo kurtas tik karantino metu, kai visa prekyba buvo sustabdyta.

Su visais kartu ieškojome galimų alternatyvų, kol nusprendėme, kad tam geriausiai tinka aliuminio folija: nebrangus, prieinamas ir lengvai naudojamas šaltinis, galintis izoliuoti šviesą nuo jos patekimo.

Šiandien ateitis atrodo miglota. Kaip jūs ją įsivaizduojate?

Labai norėčiau tikėti, kad po pandemijos bus geriau, bet bent jau patirtis čia, Brazilijoje, rodo, kad gyvename ūkanotais laikais, pasižyminčiais individualizmu ir nepakantumu. Viską sustiprino neatsakinga, korumpuota ir genocidiška vyriausybė. Brazilija jau viršijo daugiau kaip 118 tūkstančių mirusių nuo COVID-19 žymą, tačiau prezidentas mažina pandemijos padarinius

ir verčia žmones užpildyti visus paplūdimius mano kaimynystėje, Kopakabanoje.

Štai kodėl, net pagaliau atradus vakciną, nematau, kad pasaulyje galėtų įvykti dideli pokyčiai. Jei net pandemijos metu mes nepagalvojame apie kitą, įsivaizduokite, kas bus atradus vaistą. Liūdnas ir nerimą keliantis scenarijus.

Paradoksalu, bet žiūriu optimiškai ir esu įkvėptas kaip vaizdo menininkas. Per 10 metų vizualinių pasakojimų tyrinėjimo ir kūrimo niekada negalėjau įsivaizduoti, jog vieną dieną mano darbai galėtų sulaukti tiek tarptautinio atgarsio ir, pavyzdžiui, atverti galimybę mano dialogui su fotografijos festivaliu Lietuvoje! Profesiniu požiūriu šios naujos ryšių ir sąveikos formos, tarpininkaujant technologijoms, atvėrė mano projektams visas galimybes, kurias išnaudojus galima dar labiau plėtoti kolektyvinius ir bendrus projektus. „obs-cu-ra“ įsitraukimo skaičiai yra didžiausias palikimas ir viltis ateičiai.

Bruno Alencastro parodos „obs-cu-ra“ atidarymas Čečėnijos

aikštėje © Karolina Krinickaitė | KAARA Fotografia

Nuolat atnaujinamą 17-ojo fotomeno festivalio KAUNAS PHOTO programą „Periferinės vizijos“ rasite [čia](#).

KAUNAS PHOTO – ilgiausiai be pertraukų rengiamas kasmetis tarptautinis fotomeno festivalis Lietuvoje ir Baltijos šalyse. 2004 m. Mindaugo Kavaliausko įkurtą festivalį organizuoja viešoji įstaiga „Šviesos raštas“. Festivalis yra pasaulinės „Festival of Light“ organizacijos narys. **Festivalį KAUNAS PHOTO finansuoja [Lietuvos kultūros taryba](#)**, kaip vieną iš strateginių tarptautinių meno renginių Lietuvoje.

Rėmėjai: [Kauno miesto savivaldybė](#), [EPSON](#).

Partneris: [Kauno Vinco Kudirkos viešoji biblioteka](#).

Lauko parodų rėmėjas: [„Kauno želdiniai“](#).